

m

Hur litet kan det va'?

nationalmuseum

Innehåll

- 3 Kort om studiematerialet
Kopplingar till läroplanen
- 4 *Titta tillsammans!*
Fyra miniatyrer
- 5 *Nyfiken på att veta mer om...*
Porträttminiatyrer
- 5 *Klassrumsfix*
Hur litet kan DU måla?
- 6 Fyra miniatyrer i naturlig storlek

Hur litet kan det va'?

Upptäck Nationalmuseum i klassrummet, del 4
Lärohandledning för åk 0–6 till film
Nationalmuseum för barn

Tips och kontakt

På nationalmuseum.se/skola kan du ladda ner en PowerPoint-presentation med alla bilder.
Har du frågor eller synpunkter på materialet skicka gärna ett mejl till skola@nationalmuseum.se
Materialet gavs ut 2021. Det är sammanställt av Helena Sjödin Landon och Ulla-Maj Saarinen.

Kort om studiematerialet

I Nationalmuseums samlingar finns ungefär 700 000 föremål, allt från stora skulpturer som väger flera tusen kilo till små porträttminiatyrer som inte är större än en tumnagel.

I fjärde filmen om Nationalmuseum tar Nassim med oss till Skattkammaren. Där finns det mängder med små saker som askar, klockor, smycken, medaljer och massor av pyttesmå porträtt. En del är så små att de är svåra att upptäcka – då gäller det att spänna blicken. Det är fascinerande att tänka på hur någon har lyckats skapa något så minimalt, med en sådan skärpa så att man till och med kan se detaljer såsom hårstrån.

I dag har vi foton av våra nära och kära i mobilen eller i plånboken, men i äldre tider bars de små porträtten som smycken, nära kroppen. Ögonminiatyrer var populära gåvor runt 1800-talet. En sådan gav man kanske till någon man tyckte väldigt mycket om, så att den kunde bära ens öga, själens spegel, nära hjärtat.

Här finns exempel på fyra miniatyrer från Skattkammaren för er att titta närmare på. Blir ni sugna på att jobba vidare med temat miniatyrer? Ta en titt på klassrumsfixet *Hur litet kan DU måla?* som ni hittar i slutet av denna lärarhandledning.

Kopplingar till läroplanen

Vi tror på konsten som kunskapsväg. Lärarhandledningen *Hur litet kan det va'?* har utformats med grundskolans och grundsärskolans läroplaner i åtanke.

I läroplanen för grundskolan och grundsärskolan årskurs 0–6 står det bland annat att varje elev ska få möjlighet att utveckla sina möjligheter att kommunicera genom att samtala, läsa och skriva och att skapande och undersökande arbete samt lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt uppmuntra dem till att pröva idéer och lösa problem.

Genom ett historiskt perspektiv ska eleverna ges möjligheten att utveckla en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden, samt utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande.

I den här lärarhandledningen uppmärksammas såväl de intellektuella och de praktiska som det sinnliga och estetiska aspekterna av lärandet. Dess tematik kan kopplas bland annat till skolämnen svenska, bild, historia och samhällskunskap.

Titta tillsammans!

Fyra miniatyrer

Dessa små föremål från Skattkammare utmanar verkligen ögat och seendet. Vill ni se dom i naturlig storlek? Skriv ut sid 6 i denna handledning. Klipp sedan den till små mini-bilder att dela ut till varje elev. Spänn blicken! Vad ser ni?

Det är spännande och fascinerande med att jämföra skala. Plocka fram förstoringsglas om det finns och se om ni upptäcker något mer i bilderna än med bara ögat.

Titta sedan tillsammans samma bilder som finns i PP:n uppförstorade på bildskärm. Jämför: upptäcker ni något nu som ni inte såg tidigare? Vad händer med bilden när den är jättestor?

Förslag på titta-noga-frågor

Spänn blicken och titta noga – vad ser du?

Ser du några detaljer i bilden? Kläder, smycken, hår, annat?

Hur tunn pensel tror du konstnären har haft för att kunna måla så litet?

Vilka färger hittar du i bilden?

Titta igen. Hittar du något ytterligare detalj i bilden du inte såg först?

Vad kan en sådan här liten bild ha använts till, tror du?

Om det dyker upp frågor som du som lärare inte har svar på – toppen! Låt dom bli utgångspunkt för att ta reda på mer.

Nyfiken på att veta mer om...

Porträttminiatyrer

Ordet miniatyr kommer från det latinska minium, som betyder blyrött eller mönja och syftar inte på storleken utan på ett måleri där konturerna tecknas med röd färg, minium. Dåtidens porträttminiatyrer är målade med akvarell eller gouachefärg på elfenben eller pergament, djurskinn.

Miniatyrmåleriet uppstod i början av 1500-talet. Det dröjde till 1600-talet innan konstformen nådde Sverige då drottning Kristina anställde två utländska miniatyrmålare.

Porträttminiatyrer var populära ända fram tills fotografiet började ersätta det i slutet av 1800-talet. I stället för målade bilder kunde man nu sätta in fotografier i medaljongerna.

Klassrumsfix

Hur litet kan DU måla?

Anta en målningsutmaning! Använd de små utskrivna miniatyrerna som inspiration. Testa och se hur litet kan du måla. Prova att göra ditt minsta självporträtt någonsin. Kanske blir det så litet att man behöver förstoringsglas för att se det bra. Eller varför inte göra världens minsta utställning i klassrummet!

Det här behöver ni

- Papper.
- Sax.
- Akvarell- eller vattenfärg.
- Tunna penslar.

Gör så här

Klipp ut små papperslappar och prova måla så litet du kan. Kanske blir det ett självporträtt, ett favoritudjur eller en liten bild av ditt öga som du kan ge bort till någon du tycker om.

Tips

Vi på Nationalmuseum är jättenyfikna på att få se era miniatyrer. Om ni vill visa dom, så fotografera av dom, berätta vilken skola och årskurs ni går i och skicka till skola@nationalmuseum.se

Okänd herre. Okänd konstnär verksam ca 1625. Akvarell på pergament

Ring med ovalt porträtt föreställande drottning Kristina. Guld och emalj.

Ögonminiatyr, William Charles Ros. Akvarell på elfenben

Fredrik I. Niclas Lafrensen d.ä. Akvarell på pergament

